

Η ομιλία του Σεβασμιωτάτου στον Εσπερινό:

«Τῶν ἐν ὧν τῷ κόσμῳ Μαρτύρων σου ὡς πορφύρα καί βύσσον τά αἵματα ἡ Ἐκκλησία σου στολισαμένη, δι' αὐτῶν βοᾷ σοι, Χριστέ ὁ Θεός».

Κυριακή πάντων τῶν ἁγίων ἡ αὐριανή Κυριακή καί ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία τιμᾷ ὅλους «τούς καλῶς ἀθλήσαντας καί στεφανωθέντας» πιστούς, καί μνημονεύει «παντός ὀνόματος ἐγγεγραμμένου ἐν βίβλῳ ζωῆς». Μνημονεύει ὁμως ἰδιαιτέρως ἐκείνους οἱ ὅποιοι θυσίασαν τή ζωή τους χάριν τοῦ Χριστοῦ. Μνημονεύει καί τιμᾷ τούς ἁγίους Μάρτυρες, διότι αὐτοί μέ τή θυσία καί τό μαρτύριό τους ἀπέδειξαν ὅτι ἡ πίστη καί ἡ ἀγάπη στόν Χριστό εἶναι ἀνώτερη ἀπό ὅλα τά ἀγαθά τοῦ κόσμου, εἶναι ἀνώτερη καί ἀπό αὐτήν ἀκόμη τή ζωή.

Καί δέν τούς τιμᾷ ἀπλῶς, ἀλλά θεωρεῖ τά τίμια αἵματά τους ὡς τό πολυτιμότερο κόσμημά της, ὡς τό βασιλικό ἔνδυμα πού τήν περιβάλλει, καί τά ιερά λείψανά τους ὡς τόν μεγαλύτερο πλοῦτο καί τόν οὐράνιο θησαυρό της.

Ἡ πίστη αὐτή τῆς Ἐκκλησίας μας καί ἡ τιμή πού ἀπονέμει στούς ἁγίους Μάρτυρες ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀνθρώπινη λογική, πού θεωρεῖ ὡς θησαυρό ὅτι ἀναγνωρίζεται ὡς τέτοιος ἀπό τόν κόσμο. Θεωρεῖ πολύτιμο αὐτό πού ἐπιζητοῦν καί ἐπιδιώκουν οἱ πολλοί. Θεωρεῖ κόσμημα αὐτό τό ὁποῖο λάμπει καί ἐλκύει τήν προσοχή τῶν ἀνθρώπων. Θεωρεῖ σημαντικό καί σπουδαῖο αὐτό τό ὁποῖο ἔχει τήν τιμή καί τή δόξα τοῦ κόσμου.

Ὅμως ὅλα αὐτά γιά τήν Ἐκκλησία δέν ἔχουν καμία ἰδιαίτερη ἀξία καί σημασία, δέν μποροῦν νά ἀποτελοῦν οὔτε κόσμημα οὔτε λαμπρή ἀλουργίδα, γιατί «εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου». Ἀνήκουν στόν κόσμο, στόν κόσμο πού ἔχει περιορισμένη διάρκεια ζωῆς, στόν κόσμο πού φθείρεται καί τοῦ ὁποίου ἡ δόξα φθίνει καί μαραίνεται.

Ἀνήκουν στόν κόσμο, ὁ ὁποῖος, κατά τόν ἀπόστολο καί εὐαγγελιστή Ἰωάννη, «παράγεται καί ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὁ δέ ποιῶν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τόν αἰῶνα».

Ἀντίθετα ἡ Ἐκκλησία, ἂν καί εὐρίσκεται ἐν τῷ κόσμῳ, ἂν καί δρᾷ μέσα στόν κόσμο καί γιά τόν κόσμο, δέν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου, γιατί οὔτε καί ὁ ἀρχηγός της, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου, διότι ἐάν ἦταν ἐκ τοῦ κόσμου, δέν θά μπορούσε νά σώσει τόν κόσμο. Ἀλλά οὔτε καί οἱ μαθητές του, οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, καί ὅσοι πίστευσαν διά τῶν ἀποστόλων στόν Χριστό καί ἔγιναν μέλη τῆς Ἐκκλησίας καί ἔγιναν μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου», ὅπως τό διακηρύσσει ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Γι' αὐτό καί οὔτε ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε ὁ πλοῦτος της, οὔτε ὁ θησαυρός της, οὔτε τό ἔνδυμά της μπορεῖ νά ἔχει σχέση μέ τά ἀντίστοιχα τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἐκκλησία ὡς στολίδι καί δόξα καί πλοῦτος της ἔχει ὅ,τι ὁ κόσμος θεωρεῖ αἰσχύνη καί μωρία καί βδέλυγμα.

Ὡς ἀποδιοπομπαῖοι ὁδηγήθησαν οἱ ἅγιοι Μάρτυρες στό μαρτύριο καί ὑπέμειναν τά βασανιστήρια καί τόν ἐξευτελισμό καί τίς ὕβρεις τῶν διωκτῶν τους, καί ἔγιναν βορά τῶν ἀγρίων ζώων καί χλεῦη τῶν ἀνθρώπων, καί τά αἵματά τους ἔρρευσαν ἄφθονα καί τά μαρτυρικά τους σώματα ρίχθηκαν στή θάλασσα καί κήκαν καί ἀτιμάσθηκαν, ἀντίθετα ἀκόμη καί μέ τούς ἀνθρώπινους νόμους πού ἐπιβάλλουν τόν σεβασμό τοῦ νεκροῦ. Καί ὁμως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ αὐτούς τιμᾷ, τά δικά τους αἵματα θεωρεῖ ὡς πολύτιμο ἔνδυμα πού τήν περιβάλλει καί τά ιερά λείψανά τους ὡς τόν πιό ἀκριβό θησαυρό της. Γιατί ὅσοι ἐκούσια ταπεινώνουν τόν ἑαυτό τους, αὐτοί ὑψώνονται ἀπό τόν Θεό, καί ὅσοι ἐκούσια προσφέρουν τή ζωή τους, αὐτοί κερδίζουν τήν αἰώνια ζωή καί ἀποτελοῦν κόσμημα καί στολίδι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτό ἰσχύει γιά ὅλους τούς ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας, ἰσχύει γιά τούς ὁσίους, τούς ιεράρχες καί

τούς όμολογητές, γιατί μάρτυρες θεωρούνται και αυτοί για την Έκκλησία. Διότι μπορεί να μην υπέμειναν τό μαρτύριο του αίματος, αλλά υπέμειναν τό μαρτύριο της συνειδήσεως και έδωσαν τή μαρτυρία του Ίησου Χριστού και της εις αυτόν πίστεως μέ τή ζωή τους στον κόσμο και στους ανθρώπους. Βάδισαν αντίθετα στις έπιταγές και τίς έπιθυμίες του κόσμου. Χλευάσθηκαν και αυτοί, γιατί προτίμησαν τήν πτωχεία από τον πλούτο, τήν άγρυπνία από τήν άνάπαυση της σαρκός, τά δάκρυα της μετανοίας και της κατανύξεως από τίς διασκεδάσεις, τήν έγκράτεια από τίς ύλικές απολαύσεις, τή μωρία κατά Χριστόν από τή σοφία του κόσμου, τήν άδολεσχία της προσευχής από τή φλυαρία και τήν άργολογία, τήν αυτομεμψία από τήν κατάκριση.

Και οι δικόι τους άγώνες, οι άσκητικοί πόνοι και τά δάκρυα αποτελούν μαζί μέ τά τίμια αίματα των άγιων Μαρτύρων τον πλούτο και τον θησαυρό της Έκκλησίας μας.

Αποτελούν όμως και για μās σημείο αναφοράς και πηγή δυνάμεως και έμπνεύσεως. Αποτελούν πλούτο, τον όποιο καλούμεθα να αξιοποιήσουμε για να άγωνισθούμε και έμεις «τόν καλόν άγώνα της πίστεως». Αποτελούν τή δύναμή μας για να αντιμετωπίσουμε και έμεις τον νοητό έχθρό και να τον νικήσουμε, όπως τον νίκησαν και εκείνοι.

Άς προσβλέπουμε σ' αυτή τή δόξα και τον πλούτο και τή δύναμη της Έκκλησίας μας όχι μόνο για να καυχώμεθα αλλά για να παρακινούμεθα στον δικό μας άγώνα και στη δική μας καθημερινή προσπάθεια, ώστε μέ τή χάρη του Θεού και τίς πρεσβείες των άγιων να άξιωθούμε να ανταποκριθούμε στην κλήση του Θεού και να απολαύσουμε της αιώνιου και μακαρίας ζωής τήν όποία απολαμβάνουν και όλοι οι άγιοι πού τιμούμε σήμερα.

Σήμερα τό έσπέρας και αύριο τό πρωί ή Άγία μας Έκκλησία κατατάσσει έπίσημα στον κατάλογο των Άγιων της Έκκλησίας μας, πάντων των Άγιων της Έκκλησίας μας, έναν όσιο πατέρα, τον άγιο Ίάκωβο τον Τσαλίκη, ο όποιος έζησε μία ταπεινή ζωή, σέ ένα μοναστήρι της Εύβοίας, στη Χαλκίδα, στη Μονή του όσιου Δαβίδ του Γέροντος. Και έζησε έν όσιότητα και έν ταπεινώσει. Πολλοί, πολλές φορές τον έχλεύαζαν, επειδή τον θεωρούσαν άγράμματο, όμως τά μωρά και τούς άγραμμάτους έξελέξατο ο Θεός «ίνα τούς σοφούς καταισχύνη». Και ο άγιος Ίάκωβος, ο έχων και προφητικό χάρισμα, έντάσσεται μέσα στη χορεία πάντων των Άγιων της Έκκλησίας μας.

Πρίν από λίγες ώρες γύρισα από τή Γερμανία, από τή Στουτγκάρδη, από τό Esslingen, όπου μετέφερα τά λείψανα ενός σύγχρονου άγίου, ενός άγίου ο όποιος υπέστη και αυτός τά πάνδεινα, γιατί άγάπησε και αυτός τον Χριστό, γιατί θεώρησε τά πάντα σκύβαλα «ίνα κερδίση τον Χριστόν». Ήταν σοφός κατά κόσμον, ήταν ιατρός, καθηγητής της Ίατρικης ο άγιος Λουκάς, άρχιεπίσκοπος μετέπειτα Συμφερουπόλεως, ο όποιος από τή στιγμή πού ένεδύθη τό τίμιο ράσο, ως καθηγητής της Ίατρικης υπέστη διωγμούς, συκοφαντίες, φυλακίσεις, έξορίες στη Σιβηρία· και όλα αυτά τά υπέστη για τήν άγάπη του Χριστού και για τήν άγάπη του ανθρώπου. Διότι ζώντας μέσα στην άθελ τότε Ρωσία ήθελε να βοηθήσει τούς συνανθρώπους του και σωματικά και πνευματικά. Ένας, λοιπόν, άγιος, σύγχρονος, πού όλοι αυτοί πού τον ταλαιπώρησαν, πού τον έδίωξαν, πού είναι τά όνόματά τους; Χάθηκαν· κι όμως ο Λουκάς παραμένει, έγγεγραμμένος και αυτός στον κατάλογο των άγιων της οικουμενικής μας Έκκλησίας, και έτσι έχουμε τή χαρά να έχουμε τά χαριτόβρυτα λείψανά του. Και στην πόλη αυτή πού πήγαμε ήταν χιλιάδες οι άνθρωποι πού ήλθαν για να προσκυνήσουν τά λείψανά του και να έκζητήσουν τή βοήθειά του. Πού είναι ο Στάλιν, πού είναι όλοι αυτοί πού τον έδίωξαν, αυτοί πού τον φυλάκισαν, αυτοί πού τον υπέβαλαν σέ όλα εκείνα τά μαρτύρια πού διαβάζοντάς τα κανείς φρίττει, αλλά και άγαπā περισσότερο τον άγιο Λουκά; Χάθηκαν, ένω ο άγιος Λουκάς είναι ένας οικουμενικός διδάσκαλος, ένας μάρτυρας και αυτός και όμολογητής της αληθείας.

Εύχομαι, λοιπόν, σέ όλους σας, άδελφοί μου, και ιδιαιτέρως στην Ίερά αυτή Αδελφότητα, ή όποία από έτών μέ τή συνετή καθοδήγηση του Γέροντός της, του π. Παύλου, ανακαίνισε και έφερε νέα πνοή στην Ίερά αυτή Μονή των άγιων Πάντων πού τιμάται στη χάρη τους και πανηγυρίζει σήμερα,

καί μέ τή φίλεργη καί ἀκάματη προσπάθεια τῆς Γερόντισσας καί ὅλων τῶν ἀδελφῶν ἔγινε καί πάλι ἓνα ἐργαστήριο προσευχῆς καί ἀγιότητος, ἓνας πνευματικός λειμῶνας, στόν ὁποῖο ἀναπαύονται οἱ ψυχές τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά καί δοξάζεται ὁ Θεός, ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. Ἀμήν.

Ἡ ομιλία του Σεβασμιωτάτου στην Θεία Λειτουργία:

«Πολλοί δέ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καί ἔσχατοι πρῶτοι».

Αὐτούς τούς λόγους τοῦ Κυρίου μᾶς ὑπενθύμισε ἡ σημερινή εὐαγγελική περικοπή τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀγίων Πάντων, ἡ ζωὴ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ συγχρόνως τὴ περιφανέστερη καί ἀσφαλέστερη ἐπιβεβαίωσή τους.

Δέν εἶναι ὅμως ἡ μοναδική φορά κατὰ τὴν ὁποία ὁ Χριστός τονίζει στοὺς μαθητές του ὅτι ἡ ἱεράρχηση τῶν προτεραιοτήτων καί τῶν ἐπιλογῶν πού κάνουν οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐντελῶς διαφορετική ἀπὸ τὴ δική του. Εἶναι ἀπολύτως ἀντίστροφη. Καί αὐτός ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος γιὰ τόν ὁποῖο ὁ Ἰησοῦς τό ἐπαναλαμβάνει, ἔτσι ὥστε νά μήν ὑπάρχουν παρανοήσεις καί παρεξηγήσεις τῶν λόγων του.

Οἱ ἄνθρωποι ἀντιδροῦμε στόν λόγο τοῦ Θεοῦ καί μάλιστα κάποιοι ἀμφισβητοῦν τὴν πίστη καί ἀμφιβάλλουν γιὰ τό Εὐαγγέλιο μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ πίστη εἶναι ξεπερασμένη ὑπόθεση στήν ἐποχή μας καί δέν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά τὴν προσεγγίσει καί νά τὴν ἀποδεχθεῖ, ἀφοῦ δέν μπορεῖ νά τὴν κατανοήσῃ μέ τὴ λογική.

Ὅμως, ἀδελφοί μου, ἡ πίστη εἶναι θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ζωῆς καί τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, καί ὁ ἄνθρωπος πιστεύει χωρίς νά ἐλέγχει τὴν ἀκρίβεια ἢ τὴν ὀρθότητά τους ἀναριθμητά δεδομένα τῆς ζωῆς καί τῆς καθημερινότητός του. Πιστεύει ὡς ὀρθά χωρίς νά ἐλέγχει καί νά μπορεῖ νά ἐλέγξει τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης, ἔστω καί ἂν ἡ ἴδια ἡ ἐπιστήμη στή συνέχεια τὰ ἀναιρεῖ καί τὰ ἀνατρέπει.

Ὁ λόγος γιὰ τόν ὁποῖο δέν μπορεῖ ἢ δέν θέλει νά πιστεύσῃ ὁ ἄνθρωπος στόν Χριστό καί νά ἀκολουθήσῃ τό Εὐαγγέλιό του εἶναι διότι ὁ λόγος του ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τὴν ἀνθρώπινη φύση, ὅχι τὴν ἀληθινή, ὅχι αὐτὴ πού ἔπλασε ὁ Θεός, ἀλλὰ τὴν πεπτωκυῖα ἀνθρώπινη φύση, τὴ ἀνθρώπινη φύση ὅπως ἔγινε μετὰ τὴν πτώση καί τὴν παραμόρφωση καί διαστροφή πού τῆς προξένησε ἡ ἁμαρτία.

Δέν μπορεῖ καί δέν θέλει νά πιστεύσῃ ὁ ἄνθρωπος ὅτι εἶναι δυνατόν ἡ πίστη στόν Χριστό νά τοῦ ἀνατρέπῃ τίς βεβαιότητές του, νά ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τίς φιλοδοξίες του καί τόν ἐγωισμό του.

Δέν εἶναι εὐκόλο νά τό δεχθεῖ αὐτό ὁ ἄνθρωπος. Τό βλέπουμε ἀκόμη καί στοὺς δύο μαθητές του, τόν Ἰάκωβο καί τόν Ἰωάννη, οἱ ὁποῖοι τόσα εἶχαν ἀκούσει καί ζῆσει κοντά του καί ὅμως λίγο πρὶν ἀπὸ τό Πάθος του ἐπιδιώκουν τὴν πρωτοκαθεδρία, ὅταν θά ἔλθῃ ἐν δόξῃ.

Γνωρίζει πολὺ καλά ὁ Χριστός ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύση δυσκολεύεται νά κατανοήσῃ τὴ θεία αὐτὴ ἱεράρχηση, γιατί ἀνατρέπῃ ὅσα θεωροῦσε ἐπιδιωκτέα καί ἐπιθυμητά. Ποιός ἄνθρωπος δέν ἐπιθυμεῖ νά πρωτεύσῃ καί νά διακριθεῖ; Καί ὅμως ἀκούει τόν Χριστό νά τοῦ λέει ὅτι οἱ τελευταῖοι θά γίνουν πρῶτοι καί οἱ πρῶτοι τελευταῖοι, καί ἀντιδρᾷ. Ἀντιδρᾷ, γιατί ἀντιδρᾷ ὁ ἐγωισμός του πού νομίζει ὅτι τὰ πάντα τελειώνουν σέ αὐτὴ τὴ ζωὴ, ὅτι ἐπάνω ἀπὸ ὅλα εἶναι ἡ τιμὴ καί ἡ δόξα πού προσφέρουν οἱ ἄνθρωποι, καί ἀρκεῖ νά ἐπιδιώκουμε αὐτὴ τὴ δόξα γιὰ νά εὐτυχίσουμε στὴ ζωὴ μας.

Ὅμως ὁ Χριστός δέν ἀναφέρεται σέ αὐτὴ τὴ ζωὴ, στὴν ἐπίγεια ζωὴ, γιατί αὐτὴ εἶναι ἓνα πέρασμα, εἶναι μία προετοιμασία γιὰ τὴν αἰώνια· γι' αὐτό καί ἐπιμένει ὅτι ὅσοι εἶναι πρῶτοι θά γίνουν τελευταῖοι.

Δέν ἀντιτίθεται ὁ Χριστός στὴ φυσικὴ τάση τοῦ ἀνθρώπου νά προοδεύῃ καί νά πρωτεύῃ. Αὐτός

ἄλλωστε τοῦ τὴν ἔδωσε. Ἐπιδιώκει ὁμως νὰ μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ τὴν προσκόλλησιν σὲ αὐτὴ πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐγωιστικῆς διαστροφῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Δέν ζητᾷ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐγκαταλείψει τὴν προσπάθειαν γιὰ διάκρισιν. Θέλει ὁμως νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἐμμονὴν σὲ αὐτὴ πού μπορεῖ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ σὲ δεκάδες ὑποχωρήσεις καὶ πτώσεις ἠθικὰς καὶ ἀξιακὰς.

Ἐπιδιώκει νὰ κατανοήσουμε ὅτι, ἐάν θέλουμε νὰ ζήσουμε μαζί τοῦ αἰώνια, θὰ πρέπει νὰ εἶναι Ἐκεῖνος ἡ πρώτη προτεραιότητά μας. Ἀσφαλῶς καὶ μποροῦμε καὶ πρέπει νὰ ἀγωνιζώμασθε καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα στὴ ζωὴ μας, ἀρκεῖ αὐτὰ νὰ μὴν μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν κύριον στόχον μας. Ἀρκεῖ νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ τὰ θυσιάσουμε γιὰ τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὸν Χριστόν καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μας.

Καὶ αὐτό, ἀδελφοί μου, μᾶς διδάσκουν μέ τό παράδειγμα τους οἱ ἐορταζόμενοι ἅγιοι Πάντες.

Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦσαν διακεκριμένοι κατὰ κόσμον. Ἦσαν ἐνδοξοὶ στρατηγοί, διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες, φημισμένοι σοφοί, ἄρχοντες καὶ βασιλεῖς, ἦσαν πρῶτοι γιὰ τὰ μέτρα τοῦ κόσμου καὶ ἀπολάμβαναν τὴν δόξαν καὶ τίς τιμὰς τῶν ἀνθρώπων. Δέν δίστασαν ὁμως νὰ τὰ ἀπαρνηθοῦν ὅλα αὐτὰ, νὰ τὰ θεωρήσουν τιποτένια, νὰ τὰ θεωρήσουν σκύβαλα, προκειμένου νὰ μὴν χωρισθοῦν ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Ἐγιναν μέ τὴν θέλησίν τους ἔσχατοι γιὰ τὸν κόσμον, καὶ ἀναδείχθηκαν ἔτσι πρῶτοι κατὰ Θεόν. Δοξάσθηκαν ἀπὸ τὸν Χριστόν καὶ δοξάζονται καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ καὶ ἀποτελοῦν γιὰ ὅλους μας, ἀδελφοί μου, τὴν ζωντανὴν ἐπιβεβαίωσιν ὅτι καμία θυσία πού γίνεται γιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι χαμένη καὶ καμία ἐπιλογὴ σύμφωνη μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι μάταιη καὶ ἄσκοπη, ἀλλὰ χαρίζει στὸν ἄνθρωπον τὴν αἰώνιαν μακαριότητα κοντὰ στὸν Θεόν καὶ τὸν καθιστᾷ ἄξιο τῆς ἀγάπης του, αὐτῆς πού ἀπολαμβάνουν οἱ ἅγιοι Πάντες στὸν οὐρανόν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς πού ἀπολαμβάνουν οἱ ἡρωικὲς γυναῖκες, οἱ ὁποῖες σὲ χρόνια δύσκολα καὶ σκοτεινὰ ἐπέλεξαν τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς τους, προκειμένου νὰ μὴν ἀτιμασθοῦν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, πού κατέπνιξαν τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Κολινδροῦ μέ φοβερὰς σφαγὰς. Θυσιάσθηκαν, ὅπως οἱ γυναῖκες στὴν Ἀράπιτσα καὶ στὸ Ζάλογγο, γιὰ νὰ μὴν ἀρνηθοῦν τὴν πίστην τους στὸν Χριστόν καὶ τὴν ἀγάπην τους στὴν πατρίδα, δίνοντας ἓνα παράδειγμα ἡρωισμοῦ καὶ θυσίας γιὰ τὴν πατρίδα καὶ σὲ μᾶς σήμερον, πού καλούμεθα νὰ βάλλουμε τὴν ἀγάπην μας γιὰ τὸν Χριστόν ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πατρίδα πάνω ἀπὸ κάθε συμφέρον καὶ σκοπιμότητα, ἔχοντας ὡς πρότυπον τοὺς τιμωμένους ἁγίους Πάντες ἀλλὰ καὶ τίς ἡρωικὲς γυναῖκες πού ἔπεσαν ἐδῶ τό 1878.